

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

© Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, <https://www.gov.pl/mswia>.
Permission to re-publish this translation has been granted by the Polish Ministry of the Interior and Administration for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

© Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, <https://www.gov.pl/mswia>.
Zezwolenie na publikację tego tłumaczenia zostało udzielone przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji wyłącznie w celu zamieszczenia w bazie Trybunału HUDOC.

EUROPEJSKI TRYBUNAŁ PRAW CZŁOWIEKA
PIERWSZA SEKCJA

**SPRAWA KOŚCIOŁ CHRZEŚCIJAN BAPTYSTÓW
WE WROCŁAWIU przeciwko POLSCE**

(Skarga nr 32045/10)

WYROK

STRASBURG

5 kwietnia 2018 r.

OSTATECZNY

05/07/2018

*Wyrok ten stał się ostateczny zgodnie z art. 44 ust. 2 Konwencji.
Może podlegać korekcie redakcyjnej.*

W sprawie Kościół Chrześcijan Baptystów przeciwko Polsce¹,
Europejski Trybunał Praw Człowieka (Seksja Pierwsza), zasiadając jako
Izba w składzie:

Linós-Alexandre Sicilianos, *Przewodniczący*,
Kristina Pardalos,
Krzysztof Wojtyczek,
Ksenija Turković,
Armen Harutyunyan,
Pauliine Koskelo,
Jovan Ilievski, *sędziowie*,
i Abel Campos, *Kancelarz Sekcji*,
Obradując na posiedzeniu niejawnym w dniu 13 marca 2018 r.,
wydaje następujący wyrok, który został przyjęty w tym dniu:

POSTĘPOWANIE

1. Sprawa wywodzi się ze skargi (nr 32045/10) wniesionej dnia 9 czerwca 2010 r. przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej do Trybunału na podstawie art. 34 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności („Konwencja”) przez II Zbór Kościoła Chrześcijan Baptystów we Wrocławiu (dalej nazywany „skarżącym kościołem”).

2. Skarżący kościół był reprezentowany przez Panią D. Bober, a następnie przez Panią D. Przybylską-Fąfara, prawników praktykujących we Wrocławiu. Rząd polski („Rząd”) był reprezentowany przez pełnomocnika, Panią J. Chrzanowską z Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

3. Skarżący kościół zarzucał w szczególności naruszenie art. 6 Konwencji i art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji.

4. Dnia 4 lutego 2015 r. skarga została zakomunikowana Rządowi.

FAKTY

I. OKOLICZNOŚCI SPRAWY

5. Skarżący jest podmiotem prawnym, zborem Kościoła Chrześcijan Baptystów w Rzeczypospolitej Polskiej działającym na mocy ustawy z dnia 30 czerwca 1995 r. o stosunku Państwa do Kościoła Chrześcijan Baptystów

¹ W wersji urzędowej wyroku w języku angielskim „*Christian Baptist Church in Wrocław v. Poland*” [przyp. tłum.].

w Rzeczypospolitej Polskiej, dalej zwanej „ustawą z 1995 r.”, mającym swoją siedzibę we Wrocławiu.

6. Okoliczności faktyczne sprawy, przedstawione przez strony, można streścić w następujący sposób.

A. Kontekst sprawy

7. Sprawa dotyczy nieruchomości we Wrocławiu z czterokondygnacyjnym budynkiem i drugim budynkiem o przeznaczeniu sakralnym. Przed drugą wojną światową nieruchomość była wykorzystywana przez wspólnotę baptystów należącą do Związku Ewangelickiego Wolnych Gminnych Kościołów w Niemczech (*Bund Evangelisch-Freikirchlicher Gemeinden in Deutschland*), działającą na terytorium Rzeszy Niemieckiej. Nieruchomość nosiła numer 1077/42. Jej powierzchnia wynosiła 0,785 ha.

8. Dnia 4 września 1946 r. Wojewoda Wrocławski postanowił, że przedmiotowa nieruchomość będzie przejęta w zarząd skarżącego kościoła na mocy art. 2 ust. 4 dekretu o majątkach opuszczonych i ponemieckich, dalej zwanego „dekretem z 1946 r.”.

9. W 1956 r. skarżący kościół złożył wniosek o zarejestrowanie w księdze wieczystej jako właściciela nieruchomości i wniosek ten został przyjęty. Nieruchomość zarejestrowano pod numerem 945.

10. Dnia 23 kwietnia 1959 r. Minister Gospodarki ogłosił nową wykładnię art. 2 ust. 4 dekretu z 1946 r.

11. Dnia 23 czerwca 1959 r. Dzielnicowy Zarząd Budynków Mieszkalnych postanowił, że wszelkiego rodzaju nieruchomości w zarządzie kościoła miały przejść na własność Państwa i nakazał, aby skarżący kościół przekazał przedmiotową nieruchomość Państwu. Nakaz nie dotyczył części nieruchomości przeznaczonej wyłącznie do celów sakralnych.

12. Dnia 19 sierpnia 1966 r. otwarto nowy wpis nr 35905 w księdze wieczystej dla nieruchomości 1077/42. Wpis w księdze wieczystej nr 945 nie został jednak zamknięty.

13. W 1968 r. nieruchomość zarejestrowana w księdze wieczystej pod nr 35905 otrzymała nowy numer działki - 9, a jej powierzchnia została ponownie obliczona. Po nowym pomiarze powierzchnia wynosiła 0,371 ha. Wydaje się, że działka numer 9 stanowiła jedynie część poprzedniej nieruchomości nr 1077/42 i obejmowała jedynie budynek o przeznaczeniu sakralnym.

14. Pozostała część pierwotnej nieruchomości nr 1077/42, która obejmowała czterokondygnacyjny budynek, otrzymała nowe numery działek, 39 i 33/5. Mierzyła 0,325 ha i utworzono dla niej nowy wpis 63650 w księdze wieczystej. W 1977 r. Państwo było zarejestrowane

jako właściciel tej nieruchomości, a po reformie samorządowej w 1990 r. nieruchomość została przekazana Miastu Wrocław.

15. Niniejsza skarga dotyczy prawa do nieruchomości, o której mowa powyżej w pkt 14.

B. Postępowanie administracyjne

16. Dnia 9 maja 1996 r. skarżący kościół zwrócił się do Wojewody Wrocławskiego o wydanie decyzji potwierdzającej, że przedmiotowa nieruchomość należy do skarżącego kościoła. Wniosek swój oparł na nowo przyjętej ustawie z 1995 r. (zob. pkt 47-50 poniżej).

17. Dnia 12 września 1996 r. Wojewoda Wrocławski odmówił wydania decyzji, która potwierdzałaby, że przedmiotowa nieruchomość należy do skarżącego kościoła. Wojewoda uznał, że skarżący kościół nie spełnił wymogu określonego w art. 39 ustawy z 1995 r., a ściślej, nie był w posiadaniu przedmiotowej nieruchomości w dniu wejścia w życie ustawy, którą się posiłkował. Wojewoda stwierdził ponadto, że:

„(...) w okolicznościach sprawy, art. 40 ustawy podobnie nie może mieć zastosowania, ponieważ przedmiotowa nieruchomość jest zlokalizowana na terytorium, które nie było częścią Polski przed 1 września 1939 r. Fakt, że nieruchomość należała do jednostki organizacyjnej Kościoła Baptystów działającego w Rzeszy Niemieckiej nie stanowi podstawy dla roszczenia przywrócenia własności, ponieważ własność nieruchomości została przekazana Państwu na mocy [dekretu z 1946 r.]”.

18. Dnia 23 września 1996 r. skarżący kościół odwołał się od tej decyzji do Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji.

19. Dnia 18 lutego 1998 r. skarżący kościół wysłał pismo do Ministra precyzując, że terminy nałożone w Kodeksie postępowania administracyjnego zostały przekroczone i zwrócił się o wydanie decyzji przez Ministra.

20. Dnia 1 lipca 1998 r. Minister odpowiedział, że długość postępowania wynikała ze zmian wprowadzanych do ustawy z 1995 r. i poinformował skarżący kościół, że odnośna decyzja zostanie wydana do dnia 15 sierpnia 1998 r.

21. Terminu tego nie dotrzymano, w związku z czym dnia 12 stycznia 1999 r. skarżący kościół wniósł skargę do Naczelnego Sądu Administracyjnego w przedmiocie domniemanej bezczynności organu administracyjnego.

22. Dnia 5 marca 1999 r., przed rozpatrzeniem skargi złożonej przez skarżący kościół, Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji wydał decyzję uchylającą zaskarżoną decyzję i nakazał ponowne skierowanie sprawy do Wojewody. Minister nakazał, aby przy ponownym rozpatrywaniu sprawy Wojewoda uwzględnił także zmieniony art. 4 ustawy z 1995 r.

23. Z uwagi na fakt wydania decyzji przez Ministra, dnia 28 kwietnia 1999 r. skarżący kościół wycofał skargę z dnia 12 stycznia 1999 r. dotyczącą bezczynności organu administracyjnego.

24. Po przekazaniu sprawy, dnia 24 marca 1999 r. Wojewoda Dolnośląski zwrócił się do Gminy Wrocław z pytaniem o dostępność nieruchomości, jaką można by przyznać skarżącemu kościołowi w zamian za przedmiotową nieruchomość. Wydaje się, że pismo Wojewody pozostało bez odpowiedzi.

25. Dnia 29 maja 1999 r. Wojewoda zwrócił się do Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji o oficjalną wykładnię zmienionego art. 4 ustawy z 1995 r. „w związku z licznymi wątpliwościami co do właściwej interpretacji tego przepisu”.

26. Dnia 20 czerwca 2000 r. Minister odpowiedział, że w związku z tym, iż organy administracyjne były związane przepisami prawa obowiązującymi w dniu wydania decyzji, nie ma znaczenia, czy pierwotny wniosek skarżącego kościoła został złożony w czasie, kiedy art. 4 ustawy 1995 r. miał inne brzmienie.

27. Dnia 21 lipca 2000 r. skarżący kościół zwrócił się do Wojewody o wydanie decyzji w jego sprawie, wskazując, że terminy ustanowione w Kodeksie postępowania administracyjnego zostały przekroczone.

28. Dnia 20 października 2000 r. skarżący kościół złożył zażalenie do Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji, w którym stwierdzał, że Wojewoda przekroczył terminy ustawowe i nie wydał decyzji co do istoty sprawy ani nie uzasadnił opóźnienia w postępowaniu.

29. Dnia 7 grudnia 2000 r. skarżący kościół wniósł skargę do Naczelnego Sądu Administracyjnego w przedmiocie domniemanej bezczynności Wojewody.

30. Dnia 1 marca 2001 r. Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji uznał zażalenie wniesione przez skarżący kościół dnia 20 października 2000 r. za zasadne i nakazał Wojewodzie wydanie decyzji co do istoty sprawy przed 30 kwietnia 2001 r.

31. Dnia 30 kwietnia 2001 r. Wojewoda zawiesił postępowanie.

32. Dnia 7 lipca 2001 r. skarżący kościół odwołał się od decyzji o zawieszeniu postępowania.

33. Dnia 17 grudnia 2001 r. Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji uwzględnił odwołanie, uznając, że postępowanie nie powinno być zostać zawieszone, uchylił zaskarżoną decyzję i ponownie skierował sprawę do Wojewody.

34. Dnia 12 marca 2002 r. Naczelny Sąd Administracyjny rozpatrzył skargę skarżącego kościoła dotyczącą bezczynności organu administracyjnego i nakazał Wojewodzie Dolnośląskiemu wydanie decyzji co do istoty sprawy w terminie trzydziestu dni.

35. Dnia 21 czerwca 2002 r. Wojewoda wydał decyzję i odmówił zwrotu przedmiotowej nieruchomości skarżącemu kościołowi. Stwierdził,

że, pomimo iż jest on zarejestrowany jako właściciel pod numerem 945 w księdze wieczystej i w przeszłości był traktowany przez organy administracyjne jako właściciel, w istocie skarżący kościół nigdy nie był właścicielem nieruchomości, która została oddana skarżącemu kościołowi jedynie w zarząd.

36. Dnia 12 lipca 2002 r. skarżący kościół odwołał się od tej decyzji.

37. Dnia 23 września 2002 r. Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji uchylił zaskarżoną decyzję i skierował sprawę do ponownego rozpatrzenia przez Wojewodę. Minister stwierdził między innymi, że Wojewoda nie miał prawa kwestionować ważności wpisu do księgi wieczystej.

38. Dnia 23 lutego 2003 r. skarżący kościół złożył zażalenie do Wojewody w przedmiocie opóźnienia w postępowaniu.

39. Dnia 8 lutego 2007 r. Wojewoda wydał postanowienie, w którym stwierdził, że z uwagi na szczególnie złożony charakter sprawy, decyzja co do istoty sprawy nie mogła zostać wydana w terminach ustawowych i jako nowy termin wydania decyzji wyznaczył 30 czerwca 2007 r.

40. Dnia 18 czerwca 2007 r. Wojewoda Dolnośląski wydał decyzję co do istoty sprawy i odmówił zwrotu przedmiotowej nieruchomości skarżącemu kościołowi. Wojewoda pościłkował się zmienioną ustawą z 1995 r. i stwierdził, że skarżący kościół nie spełniał wymogów określonych w art. 4 ustawy, tj. nie może być następcą prawnym Kościoła, który nie działał na terytorium Polski przed 1 września 1939 r.

41. Dnia 11 lipca 2007 r. skarżący kościół złożył odwołanie od tej decyzji.

42. Dnia 6 lutego 2008 r. Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji podtrzymał zaskarżoną decyzję.

43. Dnia 11 marca 2008 r. skarżący kościół wniósł skargę do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie.

44. Dnia 12 września 2008 r. Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie oddalił skargę skarżącego kościoła.

45. Dnia 10 listopada 2008 r. skarżący kościół wniósł skargę od wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego do Naczelnego Sądu Administracyjnego.

46. Dnia 13 października 2009 r. Naczelny Sąd Administracyjny oddalił skargę skarżącego kościoła. Orzeczenie doręczono prawnikowi skarżącego kościoła dnia 6 stycznia 2010 r.

II. WŁAŚCIWE DLA SPRAWY PRAWO KRAJOWE I PRAKTYKA

A. Ustawa z dnia 30 czerwca 1995 r. o stosunku Państwa do Kościoła Chrześcijan Baptystów w RP (dalej „ustawa z 1995 r.”)

47. W czasie, kiedy skarżący kościół złożył pierwszy wniosek o zwrot nieruchomości, art. 4 ustawy z 1995 r. miał następujące brzmienie:

„Kościół i jego osoby prawne są następcami prawnymi zborów, organizacji i gmin baptystycznych działających na obecnym terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przed dniem 1 września 1939 r.”.

48. Dnia 30 maja 1998 r. nowa wersja art. 4 ustawy z 1995 r. weszła w życie. Art. 4 po zmianach ma następujące brzmienie:

„Kościół i jego osoby prawne są następcami prawnymi zborów, organizacji i gmin baptystycznych działających na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przed dniem 1 września 1939 r.”.

49. Art. 39 ustawy z 1995 r., w zakresie mającym tu znaczenie, stanowi, co następuje:

„1. Nieruchomości lub ich części pozostające w dniu wejścia w życie ustawy we władaniu Kościoła i jego osób prawnych stają się z mocy prawa ich własnością, jeżeli:

1) były we władaniu osób prawnych, o których mowa w art. 4;

(...)”

50. Art. 40 ustawy z 1995 r., w zakresie mającym tu znaczenie, stanowi, co następuje:

„1. Na wniosek Kościoła i jego osób prawnych wszczyna się postępowanie w przedmiocie przywrócenia im własności upaństwowionych nieruchomości lub ich części, niepozostających w ich władaniu, o których mowa w art. 39 ust. 1 pkt 1, bez względu na podstawę prawną i tryb upaństwowienia, z wyłączeniem nieruchomości wywłaszczonych po 1945 r., za które odszkodowanie zostało podjęte (...)”

B. Dekret z dnia 8 marca 1946 r. o majątkach opuszczonych i poniemieckich („dekret z 1946 r.”)

51. Art. 2 ust. 4 dekretu z 1946 r. stanowi, że majątek niemieckich i gdańskich osób prawnych prawa publicznego przechodzi z mocy samego prawa na własność „odpowiednich polskich osób prawnych”.

C. Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 19 grudnia 1959 r.

52. Dnia 19 grudnia 1959 r. Sąd Najwyższy wydał uchwałę składu siedmiu sędziów (I CO 42/59), w której stwierdzał, że jednostki

organizacyjne wspólnot religijnych działających na terytorium Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej nie mogą być uznawane za „odpowiednie osoby prawne” w rozumieniu art. 2 ust. 4 dekretu z 1946 r., ponieważ w polskim systemie prawnym nie mają charakteru „publicznego”.

D. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 8 listopada 2005 r.

53. Po rozpoznaniu skargi konstytucyjnej złożonej przez Okręg Gdański Kościoła Chrześcijan Baptystów dnia 8 listopada 2005 r., Trybunał Konstytucyjny wydał wyrok, w którym stwierdza, że art. 7 pkt 1 ustawy z dnia 26 czerwca 1997 r. zmieniającej ustawę z 1995 r. jest zgodny z art. 2 i art. 64 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz nie jest niezgodny z art. 25 ust. 3 i 5 Konstytucji. Wyrok ten został wydany w okolicznościach identycznych z okolicznościami w sprawie skarżącego kościoła. Trybunał Konstytucyjny ustalił między innymi, że pomimo iż art. 4 ustawy z 1995 r. został zmieniony w toku postępowania administracyjnego dotyczącego przywrócenia własności nieruchomości, zmiana nie miała wpływu na wynik postępowania.

Oдноśne części wyroku Trybunału Konstytucyjnego mają następujące brzmienie:

„Przepis art. 4 ustawy nowelizowanej [z 1995 r.] ... stanowi, że Kościół i jego osoby prawne są następcami prawnymi zborów, organizacji i gmin baptystycznych działających na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przed dniem 1 września 1939 r.

(...)

Skarżący Okręg Gdański Kościoła Chrześcijan Baptystów jest istotnie osobą prawną, ale w świetle dokumentów, a także przeprowadzonej rozprawy jest rzeczą niepodważalną, iż właścicielem przedmiotowej nieruchomości przed 1 września 1939 r. ... był ... Związek Ewangelicki Wolnych Gminnych Kościołów w Niemczech Skarżący stwierdził na rozprawie, że wspomniany wyżej Związek był osobą prawną typu korporacyjnego ... z pewnym substratem majątkowym, jak świątynie i inne nieruchomości, w tym również ta, która jest przedmiotem postępowania. Związek taki kontynuuje swoją działalność na terenie Republiki Federalnej Niemiec. Skarżący [Okręg Gdański Kościoła Chrześcijan Baptystów] stwierdził, że Związek [Kościoła Baptystów w Niemczech] nie miał (jako taki) osobowości prawnej przed 1 września 1939 r. Skarżący ... nie potrafił też wykazać, aby był następcą prawnym wspomnianego Związku ...”.

54. Trybunał Konstytucyjny zakończył tę część uzasadnienia następującym stwierdzeniem:

„Nawet gdyby przyjąć, że z przepisu art. 4 ustawy nowelizowanej wynika nabycie własności z mocy prawa (którego to poglądu Trybunał nie podziela), to brak istotnej przesłanki, tj. wynikającego z ustawy następstwa prawnego, wyklucza nabycie z mocy prawa przedmiotowej nieruchomości. Trybunał nie podziela więc, przedstawionego przez skarżącego na rozprawie, poglądu, iż „istniały ustawowe przesłanki zwrotu nieruchomości”.”.

55. Trybunał Konstytucyjny stwierdził ponadto, że rzeczą bezsporną jest, iż przedmiotowa nieruchomość została przejęta przez Państwo na mocy dekretu z 1946 r. (zob. pkt 51 powyżej) i nie znajdowała się we władaniu Kościoła Baptystów ani jego osób prawnych. Trybunał Konstytucyjny uwzględnił uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 19 grudnia 1959 r. (zob. pkt 52 powyżej), w której Sąd Najwyższy stwierdza, że jednostki organizacyjne związków wyznaniowych działających na terytorium Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej nie mogą być uważane za „odpowiednie osoby prawne” w rozumieniu art. 2 ust. 4 dekretu z 1946 r. i tym samym majątek tych jednostek organizacyjnych stał się własnością Państwa. Trybunał Konstytucyjny zakończył tę część uzasadnienia stwierdzeniem, zgodnie z którym „podobnie skarżący nie nabył przedmiotowej nieruchomości na mocy [dekretu z 1946 r.]”.

56. Następnie Trybunał Konstytucyjny zbadał, czy skarżący miał „prawnie chronione oczekiwanie” (*legitimate expectation*) nabycia praw do przedmiotowej nieruchomości i stwierdził, że nie miało ono miejsca w tym przypadku. Odnosne części uzasadnienia mają następujące brzmienie:

Przyjęta w ustawie [z 1995 r.] konstrukcja „przywrócenia własności upaństwowionych nieruchomości” ... jest wieloetapowa. ... wojewodzie służy szeroki margines oceny okoliczności faktycznych i możliwości przywrócenia własności. Sam fakt bycia następcą prawnym w rozumieniu art. 4 ustawy stanowi zaledwie podstawę wszczęcia przez Kościół starań o przywrócenie własności, nie obliguje jednak wojewody do podjęcia decyzji zgodnej z wnioskiem. W ocenie Trybunału Konstytucyjnego nie w każdym wypadku etapowego dochodzenia do własności powstaje ekspektatywa tego prawa na etapie poprzedzającym ostateczną decyzję. W konsekwencji trzeba uznać, że choć Kościół oczywiście mógł oczekiwać pozytywnej dla siebie decyzji, to tego oczekiwania na pewno nie da się zakwalifikować jako oczekiwania prawnie chronionego

W niniejszej sprawie jednak argumentem ostatecznie rozstrzygającym ... [jest] brak owego następstwa prawnego po stronie skarżącego. Jak wynika z wyżej poczynionych ustaleń faktycznych, ... Skarżący nie spełnia zatem podstawowej przesłanki ustawowej, od której uzależniona jest możliwość wszczęcia starań o przywrócenie własności. ... Nawet zatem na tle art. 4 ustawy [z 1995 r.] ... w jego dawnym brzmieniu skarżący nie miał podstaw, by racjonalnie oczekiwać na uzyskanie prawa. Zmiana treści art. 4 ustawy nowelizowanej nie miała więc zasadniczego wpływu na jego sytuację prawną w tym zakresie. Ujmując rzecz najprościej, trzeba powiedzieć, że skarżący wszczął starania o uzyskanie prawa do nieruchomości, której ani on, ani jego poprzednicy prawni nigdy nie byli właścicielami.”

PRAWO

I. ZARZUCANE NARUSZENIE ART. 1 PROTOKOŁU 1 DO KONWENCJI

57. Skarżący kościół utrzymywał, że sporna sytuacja naruszyła jego prawo do poszanowania swego mienia zagwarantowane art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji, który ma następujące brzmienie:

„Każda osoba fizyczna i prawna ma prawo do poszanowania swego mienia. Nikt nie może być pozbawiony swojej własności, chyba że w interesie publicznym i na warunkach przewidzianych przez ustawę oraz zgodnie z ogólnymi zasadami prawa międzynarodowego.

Powyższe postanowienia nie będą jednak w żaden sposób naruszać prawa państwa do stosowania takich ustaw, jakie uzna za konieczne do uregulowania sposobu korzystania z własności zgodnie z interesem powszechnym lub w celu zabezpieczenia uiszczania podatków bądź innych należności lub kar pieniężnych”.

A. Wyczerpanie krajowych środków odwoławczych

58. Rząd zgłosił zarzut formalny, zgodnie z którym skarżący kościół nie wyczerpał wszystkich środków odwoławczych przewidzianych w polskim prawie, jako że nie wniósł skargi konstytucyjnej na mocy art. 79 ust. 1 Konstytucji kwestionującej zgodność z Konstytucją przepisów, na których opierały się decyzje w jego sprawie. Przyznał jednak, że konstytucjonalność odnośnego przepisu już została zbadana w wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 8 listopada 2005 r. (zob. pkt 53 powyżej) po skardze konstytucyjnej złożonej przez Okręg Gdański Kościoła Chrześcijan Baptystów w identycznej sytuacji faktycznej. Rząd uznał, że gdyby skarżący kościół złożył identyczną skargę konstytucyjną, postępowanie najprawdopodobniej zostałoby umorzone z uwagi na fakt, że sprawa ta już została rozpatrzona.

59. Skarżący kościół twierdził, że nie powinien zostać objęty wymogiem złożenia skargi konstytucyjnej i podważenia konstytucjonalności art. 4 ust. 2 ustawy z 1995 r, ponieważ kwestia ta już została zbadana przez Trybunał Konstytucyjny w wyroku, którym posiłkował się Rząd.

60. Trybunał zauważył, że konstytucjonalność art. 4 ust. 2 ustawy z 1995 r. w rzeczy samej była przedmiotem rozpatrzenia przez Trybunał Konstytucyjny. Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że art. 4 ust. 2 ustawy z 1995 r. był zgodny z art. 2 i art. 64 Konstytucji.

61. W tych okolicznościach Trybunał uznaje, że nieuzasadnione byłoby wymaganie, aby skarżący kościół złożył skargę konstytucyjną, zarzucając niezgodność tych samych przepisów prawnych z tymi samymi przepisami konstytucyjnymi w podobnych okolicznościach faktycznych.

62. Co za tym idzie podniesiony przez Rząd zarzut niedopuszczalności w oparciu o brak wyczerpania krajowych środków odwoławczych musi zostać oddalony.

B. Zastosowalność art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji

63. Rząd utrzymywał ponadto, że art. 1 Protokołu nr 1 nie miał zastosowania w niniejszej sprawie. Twierdził, że skarżący kościół nie miał istniejącego mienia, które byłoby chronione na mocy tego przepisu. Podobnie, w opinii Rządu skarżący kościół nie miał „prawnie chronionych oczekiwań” przyznania mu własności przedmiotowej nieruchomości.

64. Skarżący kościół utrzymywał, że posiada mienie w rozumieniu art. 1 Protokołu 1. W związku z tym twierdził, że Państwo traktowało go jak właściciela zaskarżonej nieruchomości przez kilka lat po 1946 r. oraz że w 1959 r. nieruchomość została upaństwowiona z naruszeniem obowiązującego wówczas prawa. Ustawa z 1995 r. została przyjęta w celu zrekompensowania strat poniesionych przez kościoły. W opinii skarżącego kościoła ustawa z 1995 r. w jej pierwotnym brzmieniu przyznawała mu prawo do rekompensaty i wniósł swój wniosek w stosownym czasie. Dalsze zmiany wprowadzone do ustawy z 1995 r. pozbawiły skarżący kościół możliwości uzyskania dochodzonego odszkodowania. Skarżący kościół uznał, że posiadał aktyw chroniony na mocy art. 1 Protokołu nr 1.

1. Zasady ogólne

65. Art. 1 Protokołu nr 1 nie gwarantuje prawa do nabycia własności (zob. wyrok w sprawie *Van der Mussele przeciwko Belgii* z dnia 23 listopada 1983 r., seria A nr 70, s 23, pkt 48 i wyrok w sprawie *Slivenko przeciwko Łotwie* (dec.) [GC] nr 48321/99, pkt 121, ECHR 2002-II).

66. Skarżący może zarzucać naruszenie art. 1 Protokołu nr 1 jedynie w zakresie, w jakim zaskarżone decyzje dotyczą jego „mienia” w rozumieniu tego przepisu. „Mienie” może być „istniejącym mieniem” lub aktywami, w tym roszczeniami, w odniesieniu do których skarżący może twierdzić, że ma przynajmniej „prawnie chronione oczekiwanie” uzyskania skutecznego korzystania z prawa własności. Natomiast nadzieja na uznanie prawa własności, którego skuteczne wykonywanie jest niemożliwe, nie może być uznawana za „mienie” w rozumieniu art. 1 Protokołu nr 1, podobnie warunkowe roszczenie, które wygasa w wyniku niespełnienia warunku (zob. *Prince Hans-Adam II of Liechtenstein przeciwko Niemcom* [WI], nr 42527/98, pkt 82-83, ECHR 2001-VIII, oraz *Gratzinger i Gratzingerova przeciwko Republice Czeskiej* (dec.) [WI], nr 39794/98, pkt 69, ECHR 2002-VII).

67. Art. 1 Protokołu nr 1 nie może być interpretowany jako nakładający jakikolwiek obowiązek na Układające się Państwa przywrócenia własności, która została im przekazana przed ratyfikowaniem Konwencji. Art. 1

Protokołu nr 1 nie nakłada też żadnych ograniczeń na swobodę Układających się Państw w zakresie określania zakresu przywrócenia własności i wyboru warunków, na jakich zgadzają się przywrócić prawa własności poprzednim właścicielom (zob. *Jantner przeciwko Słowacji*, nr 39050/97, pkt 34, 4 marca 2003 r.).

68. Nadzieja na to, że dawno wygasłe prawo własności może zostać przywrócone, nie może być postrzegana jako „mienienie” ani nie może być tak postrzegane warunkowe roszczenie, które wygasło w wyniku niespełnienia warunku. Układające się Państwa w szczególności dysponują szerokim marginesem oceny w odniesieniu do wyłączenia niektórych kategorii byłych właścicieli z takich uprawnień. Jeżeli kategorie właścicieli zostały wyłączone w ten sposób, ich roszczenia o przywrócenie praw nie mogą stanowić podstawy dla „prawnie chronionego oczekiwania” korzystającego z ochrony na podstawie art. 1 Protokołu nr 1 (zob. *Gratzinger i Gratzingerova*, cytowany powyżej, pkt 69-74).

69. Niemniej w pewnych okolicznościach „prawnie chronione oczekiwanie” uzyskania „aktywu” może również korzystać z ochrony na podstawie art. 1 Protokołu nr 1. Tym samym, jeżeli interes majątkowy ma charakter roszczenia, osoba, której ono przysługuje, może być uważana za mającą „prawnie chronione oczekiwanie”, jeśli istnieje wystarczająca podstawa dla tego interesu w prawie krajowym, na przykład, jeżeli istnieje ugruntowane orzecznictwo sądów krajowych potwierdzające jego istnienie (zob. *Kopecký przeciwko Słowacji* [WI], nr 44912/98, pkt 52, ECHR 2004-IX). Niemniej nie można stwierdzić żadnego prawnie chronionego oczekiwania, jeżeli istnieje spór co do właściwej wykładni i stosowania prawa krajowego i wnioski skarżącego są w związku z tym odrzucane przez sądy krajowe (zob. *Kopecký*, cytowany powyżej, pkt 50).

2. Zastosowanie powyższych zasad do niniejszej sprawy

70. Trybunał zauważa, że dnia 9 maja 1996 r. skarżący kościół, który twierdził, że jest następcą prawnym zborów baptystycznych, które przed dniem 1 września 1939 r. działały na obecnym terytorium Polski, złożył wniosek o wydanie decyzji potwierdzającej jego własność nieruchomości i budynku zlokalizowanego we Wrocławiu, w oparciu o art. 39, art. 40 i art. 4 ust. 2 ustawy z 1995 r. (zob. pkt 16 powyżej). Dnia 12 września 1996 r. organ administracyjny pierwszej instancji oddalił wniosek skarżącego kościoła, uznając, że skarżący kościół nie spełniał wymogów ustawowych pozwalających na przyznanie własności (zob. pkt 17 powyżej). Skarżący kościół odwołał się od tej decyzji i, zanim odwołanie zostało rozpatrzone, odnośne przepisy ustawy z 1995 r. zostały zmienione (zob. pkt 48 powyżej). Skarżący kościół w konsekwencji utrzymywał, że zmiana, o której mowa powyżej, odegrała decydującą rolę w oddaleniu jego wniosku.

71. W tym względzie Trybunał zauważa, że skarga konstytucyjna dotycząca identycznych okoliczności została rozpatrzona przez Trybunał Konstytucyjny, który w swoim wyroku z dnia 8 listopada 2005 r. stwierdził, że skarżący - Okręg Gdański Kościoła Chrześcijan Baptystów, nie mógł twierdzić, że ma prawnie chronione oczekiwanie uzyskania własności, ponieważ (i) konstrukcja prawna przywrócenia własności wymagała od wojewody wydania decyzji o charakterze konstytutywnym; złożenie wniosku w żaden sposób nie gwarantowało pozytywnego wyniku sprawy, oraz (ii) skarżący nie mógł uzyskać własności, ponieważ nie spełniał podstawowego wymogu prawnego określonego w odnośnych przepisach, a mianowicie nie był następcą prawnym poprzedniego właściciela. Trybunał Konstytucyjny dodał, że zmiana art. 4 ust. 2 ustawy z 1995 r. nie zmieniła znacząco sytuacji skarżącego, ponieważ brakowało mu koniecznego czynnika uzasadniającego jego roszczenie do własności, zarówno przed, jak i po zmianie z 1997 r. (zob. pkt 56 powyżej).

72. Trybunał uznaje, że uzasadnienie podane przez Trybunał Konstytucyjny po rozpoznaniu skargi konstytucyjnej wniesionej przez Okręg Gdański Kościoła Chrześcijan Baptystów może również mieć zastosowanie w niniejszej sprawie. W istocie, podobnie jak w sprawie Okręgu Gdańskiego Kościoła Chrześcijan Baptystów, skarżący kościół nie wykazał w postępowaniu przed organami krajowymi ani przed Trybunałem, że przedmiotowa nieruchomość była przed dniem 1 września 1939 r. własnością podmiotu, o którym mowa w art. 4 ustawy z 1995 r. w jego pierwotnym brzmieniu. Trybunał zauważa w związku z tym, że skarżący kościół mógł wnieść odrębną skargę konstytucyjną, jeżeli uznał, że jego sytuacja prawna różni się znacząco od sytuacji Okręgu Gdańskiego Kościoła Chrześcijan Baptystów. Niemniej skarżący kościół postanowił tego nie zrobić. Przeciwnie, twierdził, że kwestia ta już została rozpatrzona przez Trybunał Konstytucyjny i nieuzasadnione byłoby oczekiwanie, że wnieście identyczną skargę konstytucyjną.

73. Z powyższych powodów i w świetle decyzji krajowych organów administracyjnych, o których mowa powyżej, i ustalenia Trybunału Konstytucyjnego, zgodnie z którym przepisy ustawy z 1995 r. zarówno w jej pierwotnym brzmieniu, jak i po zmianie w 1997 r. nie mogły stanowić dla Okręgu Gdańskiego Kościoła Chrześcijan Baptystów podstawy dla prawnie chronionego oczekiwania przyznania żądanej własności (zob. pkt 56 powyżej), Trybunał stwierdza, że podobnie do Okręgu Gdańskiego Kościoła Chrześcijan Baptystów skarżący kościół w okolicznościach niniejszej sprawy nie miał żadnego „istniejącego mienia” ani „prawnie chronionego oczekiwania” w rozumieniu art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji oraz że, w związku z tym, przepis ten nie ma zastosowania w niniejszej sprawie (zob. *Nadbiskupija Zagrebacka przeciwko Słowenii* (dec.) nr 60376/00, 27 maja 2004 r.).

74. Co za tym idzie skarga skarżącego kościoła na mocy art. 1 Protokołu nr 1 musi zostać odrzucona zgodnie z art. 35 ust. 3 Konwencji, jako niezgodna *ratione materiae* z Konwencją i protokołami do niej.

II. ZARZUCANE NARUSZENIE ART. 6 KONWENCJI Z POWODU DOMNIEMANEGO NIERZETELNEGO POSTĘPOWANIA

75. Skarżący kościół w skardze twierdził, że przedłużone rozpatrywanie jego wniosku doprowadziło do sytuacji, w której końcowa decyzja została wydana po zmianie ustawy z 1995 r., która musiała zostać zastosowana wstecznie i pozbawiła skarżący kościół prawa do roszczenia o przywrócenie własności. Powoływał się na art. 6 ust. 1 Konwencji, którego brzmienie, w zakresie mającym tu znaczenie, jest następujące:

„Każdy ma prawo (...) do sprawiedliwego (...) rozpatrzenia jego sprawy (...) przez (...) sąd przy rozstrzyganiu o jego prawach i obowiązkach o charakterze cywilnym”.

A. Dopuszczalność

76. Trybunał zauważa, że skarga nie jest w sposób oczywisty nieuzasadniona w rozumieniu art. 35 ust. 3 lit. a Konwencji. Zauważa ponadto, że nie jest ona niedopuszczalna w oparciu o żadne inne przesłanki. Musi zatem zostać uznana za dopuszczalną.

B. Przedmiot skargi

77. Skarżący kościół twierdził w swojej skardze, że postępowanie w jego sprawie było nierzetelne, ponieważ w jego toku odnośna ustawa została zmieniona, co spowodowało wydanie nieprzychylnej decyzji odmawiającej skarżącemu kościołowi prawa do odzyskania przedmiotowej nieruchomości.

78. Rząd stwierdził, że zmiana wprowadzona do ustawy z 1995 r. była bezpośrednim następstwem wejścia w życie Konstytucji RP z dnia 2 kwietnia 1997 r., która stanowi, że wszystkie kościoły i innego organizacje religijne mają równe prawa. Zmiana była zatem konieczna i proporcjonalna, ponieważ jej celem było zrównoważenie sytuacji wszystkich kościołów w Polsce. Bez wprowadzenia tej zmiany skarżący kościół znalazłby się w bardziej uprzywilejowanej sytuacji względem innych kościołów i organizacji religijnych w Polsce. Utrzymywał ponadto, że celem zrównoważenia tej zmiany, kościoły otrzymały możliwość przywrócenia im własności nieruchomości, które służyły do celów sakralnych i nieruchomości w celu rozbudowy ich gospodarstw rolnych. Rząd twierdził ponadto, że pierwsza decyzja administracyjna w sprawie skarżącego kościoła została wydana przed wprowadzeniem zmiany

w ustawie z 1995 r. i już wówczas organ administracyjny stwierdził, że skarżący kościół nie może zostać uznany za następcę prawnego poprzedniego właściciela przedmiotowej nieruchomości. Tym samym zmiana wprowadzona do ustawy z 1995 r. nie pozbawiła skarżącego kościoła żadnych „aktywów”. Na koniec wskazał, że decyzje administracyjne zostały następnie zbadane przez sądy administracyjne, które nie stwierdziły niezgodności z prawem decyzji wydanych przez Wojewodę Dolnośląskiego i Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji.

79. Trybunał powtarza, że uprzednio ustalił, iż możliwość zastosowania do aktualnego przyznawania odszkodowania i do toczących się postępowań nie może sama w sobie tworzyć problemu w świetle Konwencji, ponieważ teoretycznie ustawodawcy nie uniemożliwia się interweniowania w sprawach cywilnych w celu zmiany istniejącej sytuacji prawnej w drodze prawa mającego natychmiastowe zastosowanie (zob. *Zielinski and Pradal i Gonzalez i Inni przeciwko Francji* [GC], nr 24846/94 i 34165/96 do 34173/96, pkt 57, ECHR 1999-VII, *Scordino przeciwko Włochom (nr 1)* [GC], nr 36813/97, pkt 131 CEDH 2006-V, *OGIS-Institut Stanislas, OGEC Saint-Pie X i Blanche de Castille i Inni przeciwko Francji*, nr 42219/98 i 54563/00, pkt 61, 27 maja 2004 r.). Niezmiennie utrzymywał, że na mocy art. 6 Konwencji prawodawcy w prawach cywilnych nie uniemożliwia się ustawodawcy przyjmowania nowych przepisów z mocą wsteczną w celu uregulowania praw wynikających z obowiązujących przepisów prawa w zakresie, w jakim wydają się istnieć nadrzędne względy leżące w interesie ogółu (zob. *National & Provincial Building Society, Leeds Permanent Building Society i Yorkshire Building Society przeciwko Zjednoczonemu Królestwu*, 23 października 1997 r., pkt 112, Reports of Judgments and Decisions 1997-VII).

80. Pochylając się nad okolicznościami niniejszej sprawy, Trybunał zauważa, że pierwsza decyzja została w istocie wydana przez organ administracyjny dnia 12 września 1996 r., czyli przed wejściem w życie zmiany art. 4 ustawy z 1995 r. W drodze tej decyzji wniosek skarżącego kościoła o przyznanie własności został oddalony, ponieważ w opinii Wojewody Wrocławskiego nie spełniał wymogów określonych w art. 39 i art. 40 ustawy z 1995 r. (zob. pkt 49 i 50 powyżej). Trybunał uznaje, że zmiana ustawodawcza była uzasadniona nadrzędnymi względami, ponieważ miała na celu harmonizację sytuacji prawnej wszystkich kościołów (zob. pkt 78 powyżej). Ponadto została wprowadzona na wczesnym etapie postępowania (zob. dla kontrastu *Papageorgiou przeciwko Grecji*, 22 października 1997 r., pkt 38, Reports 1997-VI), co odróżnia tę sprawę od innych spraw rozpatrywanych przez Trybunał, w których zmiany ustawodawcze zmieniły bieg postępowań, które toczyły się latami i w których wydano wykonalne orzeczenia (zob. *Stran Greek Refineries i Stratis Andreadis przeciwko Grecji*, 9 grudnia 1994 r., pkt 49,

seria A nr 301-B; oraz *Tarbuk przeciwko Chorwacji*, nr 31360/10, pkt 54, 11 grudnia 2012 r.). Ponadto, jak zauważono powyżej (zob. pkt 72) zmiana ustawodawcza nie pozbawiła skarżącego kościoła żadnych „prawnie chronionych oczekiwań” nabycia własności, ponieważ oczekiwanie to nie było wygenerowane nawet w świetle pierwotnego brzmienia ustawy z 1995 r. Okoliczności niniejszej sprawy należy odróżnić od okoliczności sprawy *Scordino przeciwko Włochom (nr 1)* (cytowanej powyżej), gdzie zmiana w ustawodawstwie wygasiała, ze skutkiem wstecznym, zasadniczą część roszczeń odszkodowawczych, w bardzo dużych kwotach, o jakie właściciele wywłaszczonych gruntów mogli ubiegać się od organów wywłaszczających. Trybunał zgadza się ze stwierdzeniem Rządu, że w tych okolicznościach skarżący kościół nie został pozbawiony żadnego „aktywu”.

81. Powyższe względy są wystarczające, by Trybunał mógł stwierdzić, że skarżący kościół nie został pozbawiony prawa do rzetelnego procesu.

Co za tym idzie w niniejszej sprawie nie doszło do naruszenia art. 6 Konwencji z powodu domniemanego nierzetelnego postępowania.

II. ZARZUCANE NARUSZENIE ART. 6 KONWENCJI Z POWODU NADMIERNEJ DŁUGOŚCI POSTĘPOWANIA

82. Skarżący kościół ponadto skarżył się na nadmierną długość postępowań o zwrot własności. Powoływał się na art. 6 ust. 1 Konwencji, którego odnośna część ma następujące brzmienie:

„Każdy ma prawo (...) do sprawiedliwego (...) rozpatrzenia jego sprawy w rozsądnym terminie (...)”.

83. Rząd stwierdził, że chce powstrzymać się od wydawania opinii co do przedmiotu tej skargi. Dodał jednak, że przedmiotowe postępowanie było bardzo złożone, ponieważ dotyczyło trudnego problemu prawnego.

A. Dopuszczalność

84. Trybunał zauważa, że skarga nie jest w sposób oczywisty nieuzasadniona w rozumieniu art. 35 ust. 3 lit. a Konwencji. Zauważa ponadto, że nie jest ona niedopuszczalna w oparciu o żadne inne przesłanki. Musi zatem zostać uznana za dopuszczalną.

B. Przedmiot skargi

85. Trybunał w pierwszej kolejności zauważa, że okres, jaki należy uwzględnić, rozpoczął się wraz z odwołaniem wniesionym przez skarżący kościół dnia 23 września 1996 r. (zob. pkt 18 powyżej) (zob. *König przeciwko Niemcom*, 28 czerwca 1978 r., pkt 98, seria A nr 27, *Janssen przeciwko Niemcom*, nr 23959/94, pkt 40, 20 grudnia 2001,

oraz *Mitkova przeciwko byłej Jugosłowiańskiej Republice Macedonii*, nr 48386/09, pkt 49, 15 października 2015 r.). Zakończył się dnia 13 października 2009 r., kiedy Naczelny Sąd Administracyjny wydał swoje orzeczenie, oddalając skargę skarżącego kościoła (zob. pkt 46 powyżej). W związku z tym okres ten trwał ponad trzynaście lat, w trakcie których sprawa była rozpatrywana kilkakrotnie przez organy administracyjne na różnych szczeblach i przez dwie instancje sądów administracyjnych.

86. Trybunał powtarza, że rozsądna długość postępowania musi być oceniana w świetle okoliczności sprawy i z odniesieniem do następujących kryteriów: złożoność sprawy, postępowanie skarżącego i właściwych organów i znaczenie sprawy dla skarżącego (zob. m.in. *Frydlender przeciwko Francji* [GC], nr 30979/96, pkt 43, ECHR 2000-VII).

87. Trybunał zgadza się, że sprawa mogła nastręczać pewne trudności krajowym organom administracyjnym, szczególnie w świetle tego, że obejmowała złożone kwestie i dotyczyła nieruchomości, która przed datą 1 września 1939 r. była zlokalizowana poza terytorium Polski. Ponadto wprowadzenie zmian ustawodawczych do odnośnych przepisów w toku postępowania mogło wpłynąć na jego długość. W opinii Trybunału względy te nie mogą jednak tłumaczyć tak długiego postępowania. Zważywszy, że Rząd nie dostarczył żadnego innego uzasadnienia w tym względzie, oraz mając na uwadze fakt, że skarżący kościół w żaden sposób nie przyczynił się do czasu trwania tego postępowania, Trybunał może jedynie uznać, że skarżący kościół został pozbawiony prawa do „rozpatrzenia jego sprawy w rozsądnym czasie”.

88. W związku z tym doszło do naruszenia art. 6 ust. 1 Konwencji z powodu nadmiernej długości postępowania.

IV. ZASTOSOWANIE ART. 41 KONWENCJI

89. Art. 41 Konwencji stanowi:

„Jeśli Trybunał stwierdzi, że nastąpiło naruszenie Konwencji lub jej Protokołów, oraz jeśli prawo wewnętrzne zainteresowanej Wysokiej Układającej się Strony pozwala tylko na częściowe usunięcie konsekwencji tego naruszenia, Trybunał orzeka, gdy zachodzi potrzeba, słuszne zadośćuczynienie pokrzywdzonej stronie”.

A. Odszkodowanie

90. Skarżący kościół dochodził kwoty 2 786 202,04 polskich złotych (PLN) z tytułu szkody majątkowej i 300 000 PLN z tytułu szkody niemajątkowej.

91. Rząd uznał te kwoty za nadmierne.

92. Trybunał nie zauważa żadnego związku przyczynowego między stwierdzonym naruszeniem, które dotyczy jedynie nadmiernej długości postępowania, a podnoszoną szkodą majątkową; w związku z tym oddala

to roszczenie. Z drugiej strony przyznaje skarżącemu kościołowi kwotę 5 200 EURO tytułem szkody niemajątkowej.

B. Koszty i wydatki

93. Skarżący kościół domagał się również 16 000 EUR na pokrycie kosztów i wydatków, w tym 8000 PLN poniesionych w związku z postępowaniem przed sądami krajowymi. Ponadto twierdził, że koszt postępowania przed Trybunałem wyniósł 3978,30 PLN.

94. Rząd, posiłkując się orzecznictwem Trybunału (*Zimmermann i Steiner przeciwko Szwajcarii*, 13 lipca 1983 r., pkt 36, seria A nr 66), przypomniał, że strona domagająca się zwrotu kosztów i wydatków musi dowieść, że zostały one poniesione z konieczności i że były rozsądne co do wysokości.

95. W niniejszej sprawie, uwzględniając dokumenty znajdujące się w posiadaniu Trybunału oraz powyższe kryteria, Trybunał uznaje za rozsądne przyznanie kwoty 1850 EUR pokrywającej koszty we wszystkich kategoriach.

C. Odsetki za zwłokę

96. Trybunał za słuszne uznaje wyznaczenie wysokości odsetek za zwłokę na podstawie marginalnej stopy procentowej Europejskiego Banku Centralnego powiększonej o trzy punkty procentowe.

Z TYCH PRZYCZYN TRYBUNAŁ JEDNOGŁOŚNIE

1. *Uznaje* skargę dotyczącą art. 6 Konwencji za dopuszczalną, a pozostałą część skargi za niedopuszczalną;
2. *Orzeka*, że nie doszło do naruszenia art. 6 Konwencji z powodu domniemanego nierzetelnego postępowania;
3. *Orzeka*, że doszło do naruszenia art. 6 Konwencji z powodu nadmiernej długości postępowania;
4. *Uznaje*,
 - (a) że pozwane państwo musi wypłacić skarżącemu kościołowi, w terminie trzech miesięcy od dnia, w którym wyrok stanie się ostateczny zgodnie z art. 44 ust. 2 Konwencji, poniższe kwoty, przeliczone na walutę pozwanego państwa według kursu obowiązującego w dniu rozliczenia:

(i) 5200 EUR (pięć tysięcy dwieście euro) powiększone o ewentualny podatek, jaki może zostać nałożony, tytułem zadośćuczynienia za szkodę niemajątkową;

(ii) 1850 EUR (tysiąc osiemset pięćdziesiąt euro) powiększone o ewentualny podatek, jaki może zostać nałożony na skarżący kościół, tytułem kosztów i wydatków;

b) że od daty upłynięcia wspomnianego wyżej terminu trzech miesięcy do momentu uregulowania należności od powyższych kwot naliczane będą odsetki zwykłe według stopy równej marginalnej stopie procentowej Europejskiego Banku Centralnego obowiązującej w tym okresie, powiększonej o trzy punkty procentowe

5. *Oddala* pozostałe roszczenia skarżącego kościoła o słuszne zadośćuczynienie.

Sporządzono w języku angielskim i notyfikowano na piśmie w dniu 5 kwietnia 2018 r., zgodnie z regułą 77 § 2 i 3 Regulaminu Trybunału.

Abel Campos
Kancelarz

Linus-Alexandre Sicilianos
Przewodniczący